

ÜNLÜ DARALMASI ÇALIŞMA KAĞIDI

ÜNLÜ DARALMASI

Türkçede a, e ünlüleri ile biten fiillerin şimdiki zaman çekiminde, söyleyişte de yazımda da **a** ünlüsü **ı, u;**

e ünlüsü **i, ü** olur:

başlıyor (<başla-yor),
oynuyor (<oyna-yor),
doymuyor (<doyma-yor),
izliyor (<izle-yor),
diyor (<de-yor),
gelmiyor (<gelme-yor),
gözlüyor (<gözle-yor) vb.

Birden çok heceli ve a, e ünlüleri ile biten fiiller, ünlüyle başlayan ek aldıklarında bu fiillerdeki a, e ünlülerinde söyleyişte yaygın bir daralma (ı ve i'ye dönme) eğilimi görülür.

Ancak söyleyişteki ı, i ünlüleri yazıya geçirilmez:

başlayan,
yaşayacak,
atlayarak,
saklayalı,
atmayalım;
gelmeyen,
izlemeyecek,
gitmeyerek,
gizleyeli,
besleyelim vb.

Buna karşılık tek heceli olan demek ve yemek fiillerinde, söyleyişteki i ünlüsü yazıya da geçirilir:

diyen,
diyerek,
diyecek,
diyelim,
diye;

yiyecek,
yiyelim,
yiyecek,
yiyelim,
yiyecek,
yiyelim vb.

Ancak deyince, deyip sözlerindeki e yazılıştaki korunur.

Aşağıdaki cümlelerde yer alan daralmaları bularak örnekteki gibi altını çiziniz. Daralmanın oluş şeklini kelimenin altında gösteriniz.

Örnek:

Burada beni anlayan kimse yok **diye** üzülüyordu.
de-(y)e = diye

1. Bildiklerini bizden saklıyor olmalı.
2. Sabahtan beri durakta bekliyoruz.
3. Oturma odasında çizgi film izliyor.
4. Eski günlerimizi çok özleyorum.
5. Bizden çekindiği için içeri gelmiyor.
6. Bayram öncesi evi temizliyoruz.
7. Beni en çok da o dinliyor.
8. Buradan her gidişinde geleceği günü gözlüyoruz.
9. Belediye her sabah buzlanan yolları tuzluyor.
10. Ara sıra durup duruken burnu kanıyor.
11. Nedense bu çocuğun yüzü hiç gülmüyor.
12. Gecenin bu saatinde kim arıyor.
13. Polis suçluları çabucak yakalıyor.
14. O, beni bir türlü anlamıyor.
15. Hayatının her dakikasını dolu dolu yaşıyor.
16. Kışın ortasında yaz tatilini düşünüyor.
17. Matematik derslerinde hiç susmuyor.
18. Bu saatte şirkette hiç kimse kalmıyor.
19. Önüne geleni kural tanımadan solluyor.
20. Köpek, az önce kaçan tavşanın izlerini kokluyor.